من لەکوێم و چی دەکەم؟.. نیهاد جامی

لە ئێستادا لەکوێیت؟ پرسیارێک ساتی وا مرۆڤ ڕووبەرووی دەکرێتەوە، ئەوە گەڕان نییە بەدوای بوونی تۆ لەشوێندا، هێندەی پرسێکی کۆمەڵایەتییە بە زانینی بوونت لەجوگرافیای گەردووندا، دەشێت بتوانین مانایەکی فراوانتر بەو پرسیارە بدەین، بەوەی بوون لە ئاستی زانینی جوگرافیەوە بگۆڕین بۆ بوونی کولتووریی، ڕەنگە بپرسین ئەوەیان چۆن ڕوو دەدات، بابەتەکە هێندە نابێتە تیۆریی، بەقەد ئەوەی هەوڵێکە بۆ نووسینەوەی ساتی ئامادەبوونی کولتوریی تۆ لەشوێندا، ئەوە بیرکردنەوەیە لەو رۆژانەی تێدە پەڕین، بە ئەوەی لەناو تۆڕی کۆمەلایەتی ئاگاداری دەستەکانت بکەیتەوە تۆ خەریکی چیت، هەر بەڕاست گرنگە مرۆڤ لەناو تۆڕی کۆمەڵایەتی ئەو هەموو بانگەشەیە بۆ هەر کارێک بکات کە ئەنجامی دەدات؟

رەنگە گرنگیەکەی لەوەدا بێت تۆ خەریکی کاری کولتوریی و پێویستە ئەوانیتر هەواڵەت بزانن، بەلام ئەو قسەیە بۆ نوسەر و هونەرمەندەکان ڕاستە، نەک بۆ مرۆڤێکی وەک من کەی ژیان ئەدەب وهونەر تەنیا هەوڵێکی چێژبەخشی خودگەرایانە بووە، ساتی گوزارشت کردن بووە لە خۆم، بەدەگمەن ژانرێک هەبووە ئەزموونم نەکردبێت، پەیوەندی بە هونەرمەندبوون و نوسەر بوونەوە نەبووە، بەقەد ئەوەی گەڕان بووە بەناو زمانە جیاوازەکان لە پێناو ئەوەی چۆن دەتوانم ساتەکانی خۆم بنیات بنێمەوە، هەندێک دڵخۆشبوونە پێی، ئەوانە وەک من گیرۆدەی زمانیتر بوون بۆ گوزارشت کردن لەخۆیان، بەشەکەی تریان توڕە بوون کە ئەو کارانەیان بۆ دە نیە، ئەوانە بریتی بوونە لەنوسەرو هونەرمەندەکان، پسپۆڕانی ئەو بوارە کە دەتوانن ناوی مەزن بن، بەلام بە بڕوای ئەمە مەرج نیە ناوە مەزنەکان بتوانن ژیانی ڕاستەقینەی خۆیان بژین، ڕاستە سەرەنجام ئەدەب و هونەر لە پێناو ئاسوودەیی مرۆڤدایە، ئاسودەییەک دانەرەکان بیری لێ ناکەنەوە، بەلام خوێنەرو بینەر بەیان گرنگە گوزارشت لەوان بکات، منیش بەهەمان شێوە کاتێک کامێرام بەدەستەوە بێت یاخود وەک دەرهێنەر لەشانۆ بم، وەک ئەو بینەری فیلم و شانۆیانە بەدوای چێژ و ئارامی گەڕاوم، نەک بەدوای ناوی دەرهێنەر بوون.

ئەو دەمەی کتێبێکم نووسیوە، من وەک خوێنەر بیر لەچێژی خوێندنەوە دەکەم، نەک خولقێنەری شاکار، هەر بۆیە لایکی تۆڕە کۆمەلایەتیەکان هیچ کاتێک بۆم گرنگ نەبوون، کاتێکیش بەکاریان ناهێنم خۆشترین

ساتەکانی خۆم دەژیم، بەتایبەت لە ئەزموونکردنی ژیانی خۆرئاوایی، گێڕانەوەی ڕووداو ئەو چیرۆکانەی هەرگیز ڕوویان نەدا، ئارەزووی گێڕانەوەیانم دەکرد، ئەوانەی کە لە ژیانمدا ڕوویاندا هیچ کاتێک بیر لە نووسینەوەیان ناکەمەوە، چونکە من بە خۆم تاقەتی گێڕانەوەی ژیانم نییە، ئەوە وایکرد ڕۆمان بنووسم، چێژی زۆری بە خۆم و خوێنەرێک بەخشی، بەڵام ئەوانەش کە تووڕە دەبن، پێمناخۆشە دەبمە هۆی ناڕەحەتیان، لە کاتێکدا نووسەرانی ئەو بوارە گەر هەراسان بن وا تێدەگەن عەرشی بوارەکەیان دەکەوێتە ژێر هەڕەشەوە، لە کاتێکدا من لەوە بەتواناترم کاریگەریم بە سەر خۆشم هەبێت نەوەک بە مامۆستایانی ئەدیب.

چێژی خوێنەر بوون هەمان چێژی بینەر بوونە، کاتێک کامێرا بەدەستەوە دەگریت ئەو وێنە و فیلمانەی هەست دەکەیت دواتر لە ڕێکخستنەوەیان مانایەکتر دەخولقێنێت، ئەوە بیرکردنەوە نییە لە درووست کردنی فیلم، هەندەی وەک بینەرێک بەدوای چێژی بینینەوە ئەنجام دەدرێت، ئەوەی لە پشت ئەو بیرکردنەوەیە من نیم، من تەنیا بە خۆم و ئاسودەییەکانم کار دەکەم، ئێستاش چەندین کتێب و فیلم و وێنەم لە لایە بە پێویستم نەزانیوە جارێ ببینرێن و بەدڵنیاییەوە لە داهاتوودا ئەوانەی ئارەزووی بکەن هەموویان دەخوێننەوە و دەبینن، ئەوەش وەڵامی پرسیارەکەی سەرەتا بوو، کە من لە ئێستادا چیدەکەم، لە ئێستابوونی من واز لە شوێن بێنە، گرنگ ئەوەیە لە هەر شوێنێک بم، من بەدوای هۆڵی شانۆ و کتێبخانەکان دەگەڕێم، ئەو دوو شوێنە ماڵی ڕاستەقینەی منە، کاتێکیش بیر لە خۆم دەکەمەوە، بە ئەوەی پشوویەک بە خۆم بدەم، کامێراکەم بەدەستەوە دەگرم و خەریکی وێنەگرتنی چرکەیەکم کە ڕەنگە ساتی بینینی نەک مرۆڤەکانی ناو وێنەکە لە ژیاندا نەمابن، بەڵکو لەوانەیە منیش چیتر لەڕێ لەسەر ئەم زەویە لەگەڵ ئەوە نەبم، دووریش نییە، هەندێک بە ئاگایی یەکتری باس لەوە بکەن ئەوان لە ناو ئەو وێنەیە دەرکەوتوون، کە ئەو کات هەر یەکتریشیان نەناسیبوو، ئەوە ساتە ڕاستەقینەکەی چێژی ئێستا بوونە بە من، کە شوێنەکان تەنیا ماڵێکن بۆ گوزارشت کردن لە هەستی ئاسودەیی خوێنەربوون و بینەربوون لە بەردەم کتێب و لە ناو هۆڵی شانۆ، ئەو دەمەی کامێراکەت بەدەستەوەیە، دەتەوێت هەموو ئەوانە وەک چیرۆکێکی وێنەیی یاخود وەک دیمەنی فیلمێک تۆمار بکەیت، دڵنیام ئێستا ئەزانیت من لە کوێم و خەریکی چیم لەم ژیانەدا.

بەر لە دووژمن ناپاکان لەناوبەرن.. گۆران هەڵەبجەیی

{گەر دە فیشەکم پێبێت نۆی دەنێم بە ناپاکانەوە و تەنها یەکێکی دەنێم بەدوژمنەوە / چیڤارا}

ناپاک تاک یا کۆ گەورەترین زیانی بە دۆزی گەلی کورد گەیاندوە،ئیدی لە دیرۆکی کۆندابووبێت یاخود لەسەردەمی پەیدابوونی حیزب و سەرهەڵدانی شۆڕشی چەکداریدابووبێت.

مەسەلەی بوونی ناپاک شتێکی نوێ نیە ، هەر لە دەمی پەیدابوونی شەڕو ناکۆکی و ململانێی نێو شارستانیەکان و مرۆڤەکان لەپێناوی کۆنترۆڵکردنی خاک و شوێنی ستراتیژی هەبووە و تا ئێستاش درێژەی هەیە.

لەمێژوودا چەندین شارستانی،ئیمپراتۆریەت،دەوڵەت،حکومەت،جەنگ بەهۆی کاری ناپاکانەوە زیانیان پێگەشتوە، یاخود شکستیان هێناوە. ناپاکی یا سیخوڕی کردارێک نیە تایبەت بێت بە نەتەوەیەک یا دەسەڵاتێک بەڵکو زۆربەی نەتەوەکان ناپاکیان تێدا هەبووەو هەیە.

گەر کوردستان بەنمونە بگرین بۆمان دەردەکەوێت هەرگیز ناپاکی لە نەبڕاوە ،بەتایبەت لەدەمی پەیدابوونی حیزب و سەرهەڵدانی شۆڕشی چەکداریەوە تا ڕۆژی ئەمڕۆ .

ئەو پێشمەرگانەی بۆ سەردانی خێزان و کەسوکاریان دەهاتنەوە نێو شارەکان و پاشان دەستگیر دەکران،ئەوانەی خەبەریان لێدەدان کوردبوون و لە پێناوی بڕێک پارەدا ئەو کارەیان دەکرد و پشمەرگەکانیان بە سێدارە دەگەیاند.یاخود ئاشکراکردنی شانە حیزبیەکانی نێو باژێڕەکان و دەستگیرکردنیان ،دیسان هەرئەوانەش کاری سیخوری کوردبوون.پێدانی زانیاری هەستیار دەربارەی هێزی پێشمەرگە بە ئەمن و ئیستیخباراتی بەعس ،ئەوەش کاری کوردی ناپاک بوو.

گەر ناپاک و سیخور و جاش و بەعسی کورد نەبایە دەزگا سەرکووتکەرەکانی ڕژێم هیچیان پێ نەدەکرا .ئەم ناپاکە کوردانە مەزنترین خزمەتیان بەڕژێمی بەعس کرد ،هاوکات مەزنترین زیانیان بە دۆزی کورد گەیاند.

ئەوەی جێگەی ئەسەفە لە ئێستادا ژمارەیەکی زۆر لەو سیخوڕو سەرۆک

جاش و کوردە بەعسیانە لەکن یەکێتی و پارتین و پلەوپایەو مووچەو ئیمتیازاتیان بۆ دابین کراوە و شاهانە دەژین.

لەدوای ڕاپەڕینەوە دەزگا سیخوریەکانی وڵاتانی دراوسێ بەتایبەتی تورکیاو ئێران[میت و ئیتلاعات] دەستیان بە چالاکی کردوەو چەندین بنکەوبارەگایان لەژێر جۆرەها ناودا لەباشوور دامەزراندوە، بەجۆرێک خۆیان جێگیرکردوە کە دەتوانم بڵێم هەرێم لەژێر هەژموونی ئەواندایە،کێیان مەبەست بێت و لەهەر شوێنێک بێت بەئاسانی[بەهۆی سیخوری کودەوە] دەستیان پێی دەگات و لەناوی دەبەن.

جا بۆ ئەوەی ئەم دەزگا سیخوڕیانە کارەکانیان بەرهەمداریب□ت ،پێویستیان بە چاوساغ هەیە تا ڕێگەنیشاندەرو هاوکاریان بن،دەنا ئەوان دەستەپاچە دادەنیشن و هیچیان بۆناکرێت .لەو ڕووەوە هەردوو دەزگای سیخوڕی سەرکەوتووبوون لە تەجنیدکردنی ژمارەیەکی زۆر لەکوردی باشوور.هەر لەڕێگەی چاوساغەکانەوە توانیان ژمارەیەک لەسەرکردەو کادێرو ئەندامی چالاکی کوردانی ڕۆژهەڵات و باکوور بکوژن.

زۆربەی هەرەزۆری ئەو ناپاکانە لەپێناوی پارەدا ئەوکارە قێزەوەنە دەکەن و حسابی بزنس بۆ ناپاکیە دەکەن . لەبەرامبەردا خەڵکانێکی دیکە هەن کە بەهۆکاری جیاواز ئەو کارە دەکەن، بۆ نموونە پارتیەکان بەهۆی دژایەتیانەوە بۆ پێ کا کاو هەدەپە ئەو خزمەتە پێشکەش بە میتی تورکیا دەکەن و بەردەوامیشن لەو خزمەتە.یەکێتیش بەهۆی هەڕەشەو فشاری هەردوو دەزگاوە چاوپۆشی دەکەن و هەندێک جاریش هاوکاریان دەکەن بۆ پێدانی زانیاری دەربارەی ئەو کەسانەی سەرەی کووشتنیان هاتوە.

سەیر لەوەدایە لەهەردوو زۆنەکە گەر بکوژەکان دەستگیربکرێن هەرگیز نیشانیان نادەن وەک لەگەڵ سادەترین تاوانباردا دەیکەن.جگەلەمە پاش مانەوەی بکوژ لەبەندیخانە بۆیەک دوورۆژ ، بەفشاری هەردوولا بێ دادگایی ئازاد دەکرێت و دەگەڕێتەوە بۆ ئێران یا تورکیا.

مەسەلەی ناپاکی هەر لە باشوور نەوەستاوە ، بەڵکو پەڕیوەتەوە بۆ ڕۆژئاواش،دەبیسین بەردەوام میتی تورکیا بە درۆن کادێرو بەرپرسە مەدەنی و سەربازیەکانی [قەسەد] دەکەنە ئامانج.لەگەڵ ئەوەی بەرپرسانی [قەسەد] بەردەوام ئەو تۆڕە سیخوریانە ئاشکرا دەکەن و بە سزایان دەگەیەنن ،بەڵام بەزەبری پارە میت بەردەوام خەڵکانی نوێ بەکرێ دەگرێت بۆ پێدانی زانیاری.

نوێترین کاری سیخوری، پێدانی زانیاری بوو دەربارەی دووکادێری باڵای[قەسەد] ئەوانیش (یوسرا دەروێش) هاوسەرۆکی کانتۆنی قامیشلۆ و(لیمان شوێش) نوێنەری پێشووی کۆنگرەی ستار لە هەرێمی کوردستان، کەلە ڕێگای نێوان تربەسپی و قامیشلۆ لەلایەن فروکەکانی

دەولەتی تورکیای فاشیەوە بەدرێن کوژران.

دەپرسم گەر کوردی ناپاک زانیاری ورد نەداتە میت ئەوان چۆن دەزانن ئەو دووبەرپرسە دەرچوونیان هەیەو بەرەوکوێ دەرۆن؟
وەک بیستوومە یەکێک لەو سیخوڕانەی کە چەند مانگێک لەمەوبەر دەستگیرکراوە ،کەسەکە سێ برای شەهیدی ئەزیزەکانی [قەسەدە]،ئەمە ئەوپەڕەی داڕمانی ئەخلاق و هەستی نەتەوایەتیە کەسێک بەپارە سێ برا لەبیربکات و هاوکاری دەوڵەتێکی فاشی بکوژی براکانی بکات.
دەزانم کە تورکیا لەڕووی سەربازی و تەکنەلۆجیای زانیاری و درێنەوە بەتوانایەو قەسەد بەپێی پێویست ناتوانێت بەرەنگاری ببێتەوە ،بۆیە پێویستە باشتر ئاگایان لە جوڵەی خۆیان و دەوروبەربێت و زۆر زۆر بەنهێنی کارەکانیان ئەنجام بدەن،دەنا بەئامانج گرتنیان بەردەوام دەبێت و زیانی زیاتریان پێدەگات.
ئەرکێکی تریان وەک ئەولەویەت مامەڵەی تووندو بێ بەزەییانە لەگەڵ ناپاکاندا ،چونکە پاسیڤ کردنیان یانی شکاندنی باڵی درندەکانی تورکیایە.

دیاردەی تیرۆر لە کۆمەڵگای عێراقی وهەرێمی کورداندا!.. سابیر . م

سەرەتا ئەوە بەڵێین کە خودی زمانحاڵی مێدیا بۆرژوازیەکانی دەسەڵات و ئۆپۆزیسیۆن و هەموو لایەنەکانی تر کە ماهیەتی چینایەتیان دژ بە کارگەران و کۆمۆنیزمە ، دان بەوەدا ئەنێن کە ڕەنگە ڕۆژێک نیە بە بەبیستنی هەواڵی تیرۆرکردنی گەنجێک یان ژنێک یان کچێک یان چالاکەوانێک ڕۆژ بەرینە سەر .
تیرۆرکردنی (خواناس وریا) یەکەمین تیرۆر نیە و دوایەمین تیرۆریش نابێت لەم کۆمەڵگایاندا.
نابزانین هۆی ئەم دیاردەیە چیە ؟ ئایا تەنها کێشەی کەسایەتی و نەخۆشی دەرونی …هتد سەرچاوەکەتی یان بنەمایەکی ئابوری و سیاسی و کۆمەڵایەتی و فەرهەنگیە کەلە کۆمەڵگای عێراقی بگرە ناوچەکەو

بەدیاریکراویش کۆمەڵگای کوردیدا هەیە .
کۆمەڵگای ئەم وڵاتە دواکەوتوانە لە ڕوی گەشەی سەرمایەداریەوە بەهەمان پڕۆسەی گەشەی سەرمایەداری لە وڵاتانی ئەوروپاو دەوڵەتە سەرمایەداریە گەورەکاندا نەچۆتە پێشەوە.
(پەیوەندیەکانی بەرهەمهێنان) لەم وڵاتاندا پەیوەندیەکی بەرهەمهێنانی سەرمایەدارانەیە ، بەڵام تازەپیاکەوتوویی ئەم کۆمەڵگایانە بۆ ناو بازاڕی سەرمایەداری و هاتنی لە پڕتاوو بەرفراوانی سیستەمی بازاڕی ئازاد و نیولیبڕالیزم وەک بازدانێکی ناسروشت و گواستنەوەیەکی لە پڕتاو لە هۆیەکانی بەرهەمهێنانی دەرەباگایەتیەوە بە هۆیەکانی بەرهێنانی سەرمایەداری نەیتوانیوە داب و نەرێتی ئاینی، و عەشیرەتی ، و خێڵەکی ، تائیفی ، پیاوسالاری دژ بەژنان …هتد کۆتایی پێبهێنێت بەو شێوەیەی کە لە وڵاتانی ئەوروپادا شانبەشانی گەشەی سەرمایەداری دابو نەرێتە ئاینی و کۆمەڵایەتی و مافی ژنان و فەرهەنگیە مەدەنیەکانی تر گەشەیان کردوە کە بگونجێت لەگەڵ کەڵەکەی سەرمایەو لابردنی ڕێگریەکانی بەردەم ئەم گەشەکردنە، بۆ نموونە مارتن لۆتر چاکسازی بەسەر ئاینی مەسیحدا کرد لەپێناو ئەوەی کە سەرمایەی نیشتمانی گەشەبکات و لایەنە ڕێگریەکان وەک ڕێگری لە ژنان و هەر فەرهەنگێکی تر کەمبکاتەوە.
هەروەها گۆڕانکاریەکی گەورەی شۆڕشی کۆمۆنەی پاریس کە بڕیاڕی جیاکردنەوەی (ئاینی لە دەوڵەت) دەرکردو وە کۆتایی بە دەسەڵاتداریەتی هزری دەرەبەگی و بەکارهێنانی ئاین و ڕەواجپێدانی لەلایەن دەوڵەت و دامودەزگا ئاینیەکانی و کەنیسە وە هێنا.
لە ووڵاتانی دواکەوتوی ناوچەکەو عێراق و هەرێمی کوردا ندا (ئاین) سەرچاوەی بنەڕەتی دەستورو یاسایە ، هەمو سێکتەرەکانی کۆمەڵگا لە هەمو مەیدانەکاندا وەک پەروەردەو فێرکردن ……هتد پێویستە وە بەناچاری وە بەزۆرەملی ئەبێت لەسەر ئەم دەستورەو ئەم یاسایە بڕوات وە کۆمەڵگا پەیڕەوی بکات .
واتە لێرەدا وە لەم کۆمەڵگایانەدا نە یاساکان مەدەنین وە نەیاساکان و دامودەزگا یاساییەکان ئازادن لە بڕیاڕدان بەدەر لە کارکردی دابونەرێتی عەشیرەتی و خێڵەکی و ئاینی و ە هەرهەمویان لە پێناو ڕاگرتنی ئەم سیستەمە کۆنەپەرستەو دواکەوتوەی حوکومڕانی چەند چەمکیەی (ئاین ، عەشیرەت، خێڵ ، پیاوسالاری ..) بە زەبری چەک و باندی چەکدار و میلیشیاکان پارێزگاریان لێدەکرێت.
یەکێک لە و دامودەزگا فەرهەنگیانەی کە ئەرکیان گومڕاکردن و ساردکردنەوەی خەباتی چینە چەوساوەکان دژ بە دەسەڵاتداران و چینە داراکان و سەرمایەداران کە لە کۆمەڵگا دواکەوتوەکانی وەک عێراق و

ناوچەکەو هەرێمی کورداندا هەیە بریتیە لە (وەزارەتی ئەوقاف) ، هەر بۆ ئەم مەبەستە ئەم دەستورو دەسەڵاتە سیاسیانە ملیۆنەها دۆلاریان بۆ درێژەدان بە فەرهەنگی ئاینی و چەواشەکردنی جەماوەری چەوساوەی خەڵک داناوە کە هەو بنەما ئابوری و فەرهەنگی و فیکریەکانی چەوساندنەوەی چینایەتی پەردەپۆش بکەن وە هەرهەموو نادادی و چەوساندنەوەیەک بگێڕنەوە بۆ بڕوابوون و نەبوون بە ئاین یان دژ وەستانەوەی .

مارکس و لینین هەڵوێستی پرۆلیتاریا و کۆمۆنیستەکانیان ڕۆشنکردۆتەوە بەرامبەر ئاین ، کە ئاین چ چەکێکی سەرکوتگەرانە و چەواشەکارانە ئەبینێت لە خەفەکردنی خەباتی چینایەتی چینە چەوساوەکان .

وە خودی (ئیلحاد) بە هەنگاوێکی سەرەتایی ئەزانن لە چونە پێشەوە لە خەباتیاندا دژ بە سەرمایەداران و دەوڵەتەکانیاندا ، بەڵام ئەوەی شایانی باسە کۆمۆنیستەکان نابێت لە چوارچێوەی (ئیلحاد) دا قەتیس بمێننەوە بەڵکە یەکگرتوویی پرۆلیتاریا لە خەباتیاندا بە خاڵی سەرەکی لە بەرچاوبگرن بە جیا لە باوەڕی ئاینی و قەومی و ڕەگەزی وە ڕەنگی پێست و …هتد ، بەڵام لەهەمان کاتیشدا پرۆسەی ڕۆشنکەرەوانەی سیاسی و فیکری خۆیان درێژە پێبدەن دژ بە هەرجۆرە چەواشەکاریەکی ئاین لەسەر خەباتی یەکگرتوانەی چینە چەوساوەکان .

لەبەر ئەوەش کە (وەزارەتی ئەوقاف) بەشێکی سەرەکیە لەم دامودەزگا و سیستەمە سەرمایەداریە دواکەوتوەی کە لەم وڵاتانادا هەیە هەربۆیە هەمیشە ئیمکانیاتێکی ماڵی گەورەیان لەبەردەستدایە هەم بۆ کردنەوەو نۆژەنکردنەوەی مزگەوتەکان وە هەم بۆ پەروەردەو دروستکردن و هێنانە ئاراوەی سەدەها بگرە هەزارەها مەلای ئاینی کە پیشەکەیان پاراستنی ئەم دامودەزگا و سیستەمەیەو هەروەها پاراستنی دەسەڵات و دامودەزگاکانیانە ، وە بەم شێوەیە گوتاری توندوتیژی سیاسی و ئاینی تێکەڵ بەیەککراون لە لایەن ئەم دامودەزگا زۆ بە□لاحەی (وەزارەتی ئەوقاف) وە بەیاننامەی سەرکۆنەو ئیدانەی کوشتن و تیرۆرکردنی گەنجانێکی وەک (خواناس وریا) بە ڕاشکاوی نابینرێت وە ناتوانن دژ بەو تاکە مەلاو کەسایەتیە ئاینیانەش بوەستنەوە ئەگەر گوتارێکی جیاوازی توندتر یان سەلەفیانەتر هەبێت .

بۆچی (خواناس وریا) تیرۆرکرا؟

کۆمەڵگای عێراق و کوردی لەم چەند دەیەی دواییدا دەرگیری پەیوەندیە زاڵمانەکانی بەرهەمهێنانی سەرمایەداری بوونەتەوە ، وەلە بەرامبەر ئەمەشدا سەدان هەزار گەنج و لاوی وریاو هزر فراوان و تێگەیشتوو لە سەرچاوەکانی چەوساندنەوەی سەرمایەداری هاتوونەتە گۆڕەپانی سیاسی و فەرهەنگی و هونەریەوە کە تەواوی ئەم سیستەمە بە

نەفرەت ئەکەن ، ڕاپەڕینەکانی تەشرینیەکان نمونەیەکی بەرچاوی ئەم دیاردەیەن.
تیرۆرکردنی (خواناس وریا) بە ترساندن و تەقاندن و ڕێگە گرتن لە گەشەکردنی بەچون و تێڕوانینی زانستی و دیالەگی چینایەتی دژ بە ئاینەکان وە دواتر ڕێگەکرتن لە گەشەی هزری خەباتی چینایەتی و دژایەتی کۆمۆنیستەکان و ئازایخوازان و بەرەی ڕادیکاڵی ناو کۆمەڵگایە.
ئازادی بیرو ڕا و ئازادیەکانی تاکە کەس کاتێک مسۆگەر ئەبێت کە مرۆڤ دڵنیا بێت لەوەی کە تەنانەت لەسەر هەردیاردیەکی کۆمەڵایەتی ،سیاسی ، ئاینی، وە فەلسەفی ، بتوانێت جیهانبینی خۆی ڕۆشنبکاتەوە کەسیش هەڕەشەی کوشتن و مەرگی لێنەکات .
ئاین و باوەڕبوون بە ئاینەکان کارێکی شەخسی و تاکەکەسەکان خۆیانە ، هیچ هێزێک و دەوڵەت و یاسایەک بۆی نیە پیرۆزبوونی ئاینێکی بەسەریدا فەرزبکات و بسەپێنێت ، ئەمە تەنها ڕێگایەکە ئەگەر لەم کۆمەڵگایاندا هاتە دی ئەوکاتە ئەتوانین بڵێن مرۆڤەکان ئازادن و ئازادی ڕادەربڕین مانای تەواوی خۆی وەرئەگرێت .
تەکۆشەرانی ڕێبازی خەباتی چینایەتی و کۆمۆنیستەکان بەم جۆرە تیرۆرانە ناسڵەمنەوە وە ئەوەندەی تر پێداگری لەسەر ڕێکخستنی سیاسی و فەرهەنگی چینە چەوساوەکان ئەکەن وەک بزاڤێکی گەورەتر بە دەرکێشان و ڕزگارکردنی کۆمەڵگا لەم بەربەریەتیەی کوشتنی کچان و ژنان و لاوانی چالاک و هونەرمەندو ڕۆژنامەوانانی سیاسی شۆڕشگێڕ وە دواتریش سەرکوت و کوشتنی کۆمۆنیستەکان .
هەروەها ئەم دیاردەی تیرۆرو (خفقان) و ڕەشەکوژیەی کەلەم کۆمەڵگایانەدا هەیە کە لەپێناو بەرتەسکردنه وەی دیالەگ و صراعی فکری و سیاسی و چینایەتی و فەلسەفی لەناو کۆمەڵگادا کە بە قازانجی چینی کرێکارو چەوساوەکانی تری کۆمەڵگا ئەچێتە پێشەوە ، ئەوەندی تر هزری شۆڕشی سۆسیالیستی و کۆمۆنیستی لەناو کۆمەڵگادا گەشە پێئەدات وە لەهەنگاوی دوایی خۆیان نزیکیان ئەخاتەوە کە ئەویش شۆڕشی سۆسیالیستیە هەم لە ناوچەکەو هەم لە عێراق و دەڤەری کورداندا.

سابیر . م
بزاڤی مارکسیستی کرێکاران !
٢٥ / ٦ / ٢٠٢٣

دەبوايە من قەرەج بام.. سەديق سەعيد ڕواندزی

شەڕی کۆمەڵە کەسێک لە شاری سلێمانی و لەو ڕۆژانەی ڕابردوودا، شیعرە جوان و بەناوبانگەکەی ئیسماعیل بەرزنجی شاعیری بیر هێنامەوە، بە ناوی (دەبوایا من قەرەج بام). بەرزنجی لەو شیعرە سادەو قووڵ و فەلسەفییەدا دەڵێت:_

دەبوایا من قەرەج بام
لە هەر کوێیەک هەوەسم لێبا سازەکەم بژەندبا
گۆسک□ یەک شەڕابم فڕکردبا
دەبوایا من قەرەج بام
هەرچی سنور هەیە بمبەزاندبا
ئەوەی مۆر و قامچی بە دەستەوەیە بە نەعلەتم کردبا
دەبوایا من قەرەج بام
نەمزانیبا جنسی□ و نفوس چییە
ناوم لە هیچ دۆسی□کەی دەوڵەت نەبا

بێگومان ئەم شیعرە قەسیدەیەکی درێژە و لە ڕێزی شیعری شاعیرە بە ناو بانگەکانی جیهانی دایە. ئێمە لە بارەی ئەو شیعرەوە هیچ ناڵێین و نووسینێکی درێژدا بە قووڵیی دێینەوە سەری. تەنێ دەمانەوێ ئاماژە بەوە بدەین کە ئایا قەرەجەکان مر□ق نین؟ شیاوی ژیان وەک هەر کەسێکی ئاسایی نین؟ شیاوی شوناسی کۆمەڵایەتی و پەروەردەیی و خێزانی نین؟ بۆ چی دەبێ قەرەجبوون هێما بێت بۆ پلە و پایەیەکی کۆمەڵایەتی نزم و میدیاکانی ئێمە کە گوایا ئیتیکیانە و پرۆفیشناڵانە ڕووماڵی هەواڵ دەکەن، مر□ق ل□سەر بنەمای شوناسی کۆمەڵایەتییانە پۆلێن بکەن و لە یەکترییان هەڵاوێرد بکەن. بە داخەوە میدیاکانی ئێمە بە هەموو کەناڵەکانییەوە، لە ڕووماڵکردنی ئەم هەواڵەدا، بەبێ ئەوەی بیریان بێت دەستەواژەی (قەرەج) یان بۆ ئەو کۆمەڵە هاوو□ تییە، کە ڕووشانێکی کۆمەڵایەتی و بریندارکردنێکی کەسی تێدایە بەکار هێنا. ڕاگەیاندنەکان بە جۆرێک مامەڵەیان لەگەڵ ئەم ڕووداوە کرد، وەک ئەوەی ق□رج□کان مر□ق ن□بن و شیاوی ژیان و ناسنامەی کۆمەڵایەتی نەبن و هەرچەندێک لە یەکتری بکوژن ئاسایی بێت. بێگومان ئەوانیش کۆمەڵە کەسێکن وەک هەر

مرۆڤەکی دیکەی ئاسایی و لە زۆربەی وڵاتانی دنیا بوونییان هەیە و خاوەنی کولتوور و نەریت و پێکهاتەی کۆمەڵایەتی خۆیانن. ئەوان زۆرتر کەسانێکی کۆچەرین و هەموو دنیا بە نیشتمانی خۆیان دەزانن. فۆلکلۆر و ئەدەب و شیعری تایبەت بە خۆیان هەیە. ئەوانیش وەک ئێمە مرۆڤن و هەرگیز نابێت ناسنامەی کۆمەڵایەتی ئەو تێگەیشتنە لای کەسێک دروست بکات، کە بە چاوێکی نزمتر بڕوانێتە ئەویتری مرۆڤ. ڕاگەیاندنەکانی ئێمە، ئەگەرچی لافی دیدگای مرۆیی و نیشتمانی لێ دەدەن و گوایا پێوەرەکانی مرۆڤ و شکۆی کەسی و کۆمەڵایەتی، لە میانەی ڕوومالکردنی هەواڵ و ڕووداوەکاندا دەکەنە پێوەر ، ئیتیکی کاری ڕۆژنامەوانی کە دیارترین بەهای ڕێزگرتنە لە ناو و کەسیەتی و شوناسی مرۆڤ ڕەچاو دەکەن، کەچی هەندێ نەزانانە سووک و ئاسان دەستەواژەی قەرەج بەکاردێنن. بەمەش هیچ جیاوازییەک لە نێوان ئەو ئەقڵەی میدیا ئاراستە دەکات و ئەو ئەقڵە خێڵەکی و میللییە نییە، کە ئێستاش بڕوای وایە قەرەجەکان جیان لە مرۆڤی ئاسایی. ڕۆژنامەنووسی پرۆفیشناڵ و میدیای ئیتیک و بە سەنگ، هەرگیز نابێتە مینبەرێک بۆ پۆلێنکردنی پلە و پایەی کۆمەڵایەتی و پێگەی جەماوەریی و کەسی. لای ئەو، وەزیرێک و ژینگە دەستێک بێ جیاوازیی پیشەیانەوە وەک یەکن، چونکە دواجار هەردووکیان هەر مرۆڤن. ڕووماڵکردنی هەواڵ، ڕێساو ئیتیکی خۆی هەیە و ئەوە نییە ڕووداوێک بە بێ لە بەرچاوگرتنی هیچ لایەنێکی بابەتی و هەواڵی و زمانەوانی، بکرێتە هەواڵ. بەڵکو دەبێ دابڕێژرێتەوە و ڕەچاوی هەموو بوارێکی تێدا بکرێت. بە تایبەتیش لە پەیوەندی بە ناو و شوناسی مرۆڤەکان و پلە و پایەی کۆمەڵایەتی و جەماوەریان. هەواڵ نابێت بەجۆرێک بێت، ڕووشان و لێدانی کۆمەڵایەتی تێدا بێت و ئەوانەی پەیوەستن بەڕووداوەکانی نێو هەواڵەکەوە، هەست بەکەماسی و شکان و کەمکردنەوە بکەن. دەکرا میدیاکانی ئێمە، لە بری دەستەواژەی (قەرەج) گوزارشتی خەڵک و هاووڵاتی و کەس بە کاربێنن ودوورکەونەوە لەم وشە بریندارکەرە، ئەگەر گریمان ئەوان خۆشیان بەو ناوە بناسرێنەوە. ئەگەر ئەمە شێوازی هەواڵ و مامەڵەی میدیا بێت لەگەڵ مرۆڤەکان، دەبێ خێڵەکی ڕەشەکی و ئاسایی چۆن بیر بکاتەوە و ڕووداوەکان ببینێت؟ دواجار پێ بەدە لەگەڵ بەرزنجی شاعیر دەڵێم دەبوایە منیش قەرەج بام، هەرچی قامچی بەدەستە بە نەفرەتم کردبا، کە کوردستان پڕە لە مانە.

• ئەم بابەتە لە ڕۆژنامەی (ڕێگای کوردستان) ژمارە (1345) لە 20/6/2023 بڵاوکراوەتەوە.

تیرۆر. . لەتیف ئەمین

کاروانی کۆمەڵگەی کوردی، ئەگەر ڕاستەڕێ نەکرێتەوە، لە ئێستادا بەرەو تاریکی و شەوەزەنگێک هەنگاودەنێ، کە تروسکاییەک ئارامی تێیدا شک نابرێ، بەرەو گەرداو و گێژاوێک سەوڵ لێدەدات، کە لە هیچ کەنارێکی ئارام لەنگەر ناگرێ، بەرەو ئەشکەوتێکی تاریکی ئەنگوستەچاو ڕادەکات، کە هاتنەدەرەوەی بۆ نییە، بەرەو چاڵێکی قووڵ خلۆر دەبێتەوە، کە گەڕانەوەی بۆ نییە.
وەهم و خورافیات و گ□مڕ□یی، جێی بە عەقڵ و لۆژیک و زانست لەق کردییە. تیرۆر و تۆقاندن و بڵاوکردنەوەی بیری توندڕۆیی و تەکفیر، ڕووبەرێکی بۆ ئاشتی و پێکەوەژیان و ئارامی و دڵنیایی نەهێشتۆتەوە. (تەکفیر) شوێنی(تەفکیر)ی گرتۆتەوە. مر□ق ل□سەر بیروباوەڕی جیاواز تیرۆر دەکرێت. لەسەر ڕای جیاواز، دەنگی جیاواز، دینی جیاواز، مر□ق ژیانی لێ دەسەنرێتەوە. بۆچی دەبێ هەموو یەک ڕەنگ و یەک دەنگ و یەک ڕا و یەک دید و یەک دین و یەک بیروباوەڕ بین، ئەگینا مافی ژیانمان نییە؟ جۆن ستیوارت میل لە کتێبەکەی(ل□ بارەی ئازادییەوە)، دەڵێت"ئەگەر مر□قایەتی هەموو لەسەر یەک ڕا و بۆچوون بوون، تەنها کەسێک ڕایەکی جیاوازی هەبێت، نابێ ڕێ لەو کەسە بگیرێت بۆئەوەی ڕای خۆی بە ئازادانە دەرب□□□ت”
هیچ کەسێک بۆی نییە کەسێکی دیکە ناچار بکات بۆئەوەی بڕوا بە بیروباوەڕ و ئایین و ئایدیۆلۆژیاکەی ئەو بێنێت. هیچ کەسێک مافی ئەوەی نییە بەناوی ئایین و ئاسمانەوە، ڕێ لە ڕۆشنگەران و ئازادیخوازان بگرێت.
ئەرکی حکوومەت و دامەزراوەکانیەتی، بەر لەو تەوژمە توندڕۆ و تاریکپەرستییەی ئیسلامییەکان بگرێت، کە دەیانەوێ هەناسەی ئازادی لەم وڵاتە نەمێنێت، کە دەست بۆ هەموو قۆڕگێک دەبەن، ئەگەر دەنگێکی دلێر و جیاوازی لێوە دەربێت. ئیسلامییەکان بە هەموو جۆرەکانیانەوە، نەوەیەکیان پەروەردەکردووە و پێگەیاندووە، کە تەنها بە دەستلێدانێک لە پشتیان، بە تەکبیر و ئەلڵاهو ئەکبەرێک، بە هاندانێک، ئاماد□ن س□ری هەرکەسێک ببڕن، کە لەسەر ئایینی ئەوان نەبێت، ئاماد□ن ه□رکەسێک تیرۆر بکەن، کە بیروباوەڕێکی جیاواز ل□ ه□ی ئەوانی هەبێت. گەنجێک، هەرزەکارێک، کە هیچ زانیارییەکی لەسەر ئایینەکەی خۆیشی نییە، تەنها بە گوێگرتنی وەعز

و وتاری پڕ لە ڕق و کینە و توند و تووڕەی چەند مەلایەکی تاریکبیری مەرگدۆستی ژەهرڕێژ، فتوای کوشتن بە ئەوانە دەردەکەن، کە نایانەوێ بەگەڵ مەڕ و مەگەڵ و عەوام و حەشامات بکەون، بە ئاسانی فتوای کوشتن و لەناوبردنی ئەوانە دەدەن، کە سەرچاوەی بەیاردانیان عەقڵە نەک نەقل.

دەپرسین، ئەوانەی دەوڵەتی سیوکراتی و حوکمی شەریعەتییان دەوێت، خۆ خەلافەتەکەی داعش زۆر دوور نەبوو، بۆ نەچوونە ناویان و بەیعەتیان پێ بدەن و چەکیان بۆ هەڵگرن و جیهاد بکەن؟ ئەوە ئەفغانستان، خۆ حکوومەتی تالیبان کار بە شەریعەتی ئیسلامی دەکات، بۆ کۆچ ناکەن بۆ ئەوێ؟

بەڵێ، دەوڵەتی ئیسلامی (داعش) لەڕووی سەربازییەوە تێکشکێنرا، ڕاستە ئەوان لە ئێستادا هیچ شار و شارۆچکە و جوگرافیایەکی دیاریکراویان بەدەستەوە نەماوە، بەڵام داعشییەت کۆتایی پێ نەهاتووە، فیکر و عەقیدەی داعشی هێشتا هەر ماوە و وا بە ئاسانیش کۆتایی پێ نایەت. داعش لە پزدانی سەلەفییەتەوە بەربەتەوە، داعش لە هەناوی دونیای ئیسلامی سوننییەوە چەکەرەی کردووە. داعش ئەو دەکەیە، کە لە کێڵگەی ئیسلامی سیاسییەوە سەری دەرهێناوە. داعش لەنێو دەقی کتێبەکانی عەقیدە و شەریعەتەوە هەناسەدەدات. داعش لە هەموو شوێنێک گەرای داناوە و ڕۆژانە دەترووکێن. بەڵێ داعش ماوە و بە ئازادییەکی [illegible]هاوە لەناومان دەژین و دێن و دەڕۆن و هیچ بەربەست و لەمپەرێک لەبەردەمیان نییە، بوونیان هەیە و کار و چالاکی و قسەی خۆیان دەکەن، تەنیا ئەوەیە چەکدار نین.

داعشەکان لەڕێ ڕاگەیاندن و ڕادیۆ و کەناڵی تەلەفزیۆنی و دەستگای چاپ و پەخشی کتێبیان هەیە، داعشەکان لەڕێ لەسەر مینبەری مزگەوتەکانن و بەردەوام خەڵکی گێش دەدەن، خەڵکی پێم دەدەن و پێ دەکەن. داعش و تیرۆرستەکان بە ئاشکرا لەسەر لاپەڕەکانی سۆشیال میدیا دەبینرێن و پەیامی گلاو و خوێناوی خۆیان بڵاودەکەنەوە. داعشەکان لەناو قوتابخانەکانن و بوونەتە ڕابەر و مامۆستا. زۆر ساویلکانەیە ئەگەر پێمانوابێ داعش کۆتایی پێ هاتووە. داعش تەنها بە ماوەیەکی کاتی لەڕووی سەربازییەوە وەستێنرا. ئەوان خۆیان مەڵاس داوە، هەر کاتێک و لە هەر شوێن و جوگرافیایەک دەرفەتیان بۆ بڕەخسێ، مانیفێستی خۆیان ڕادەگەیەنن. کەمێک بارودۆخەکە بۆیان لەبار بێ، ئیعلانی خەلافەتەکەیان دەکەنەوە و شمشێری ژەنگاوی و ژەهراوییان دەردێنن.

لەناوبردنی داعش پێویستی بە شۆڕشێکی فیکری و فەرهەنگی هەیە، پێویستی بە پێداچوونەوەی سیستەمی پەروەردە هەیە. دەبێ ئاو لە ڕەگیان ببڕدرێت، پێویستە سەرچاوە فیکری و مەعنەوییەکانیان وشک

بکرێ، دەبێ بەریان لێ بگیرێت. بەڕاستی نابێ بەم شێوەیە بەرەڵابکرێن و ئەو ئازادییە ڕەهایەیان پێ بدرێت. وەک نووسەری فەرەنسی(ئۆلیڤەر ڕوا) لە کتێبی عەلمانیەت لەبەرامبەر ئیسلامدا دەڵێت"ئازادی بۆ ئەو کەسانە نییە، کە دوژمنی ئازادین". ئیسلامییەکان دوژمنی ئازادی و هەموو کەسێکی ئادیخوازن، دوژمنی ئەوکەسانەن کە بڕوایان بە عەقڵانییەت و مەدەنییەت و ئینسانییەت هەیە. ئەوان بڕوایان بە جیاوازی و فرەیی و پلورالیەت و کرانەوەی عەقڵ و مرۆڤدۆستی نییە. بیرکردنەوەی چەقبەستوو و دۆگم و داخراوی ئایینی، دونیا دابەشی سەر دوو بەرە دەکات، کوفر و ئیسلام، ئیمان و ئیلحاد، دیندار و بێدین، ڕەش و سپی. ئەوە ئەو ئایین و ئایدیۆلۆژیا و بیروباوەڕەیە، کە لە میسر(فەرەج فۆدە)ی پێ تیرۆرکرا و (نەجیب مەحفووز)ی پێ خەڵتانی خوێن کرا و لێرەش(خواناس وریا). لەپاڵ دەزگاکانی حکوومەت، ئەرکی نووسەر و ڕۆشنبیران و ئازادیخوازانیشە، هەڵوەستیان هەبێ و بێدەنگ نەبن لەبەرامبەر تیرۆرستان و تاریکبیران، پێویستە هەڵوێست و ناڕەزایەتی دەربڕن و ئەم شەپۆلەی توندڕەیی تیرۆر و تەقاندنە بوەستێنن.

٢٤/٦/٢٠٢٣
لەتیف ئەمین

ژن.. شوان عەباس بەدری

ڕووبار خوێ خوێ ئەگریا
شەرمەزار بوو کە نەیتوانی
ئاگری جەستەی ژنەکی
گوندنشینی
قوربانی زەبری پیاو بکوژێنێتەوە
پەلکە زێرینەی دوای باران
ڕووی خۆی وەرگێرا لە ئاسمان
شەرمەزار بوو
کە لە دوای
ئەسری چەندین ساڵەی
ژنانی کورد

هەشتا نەیتوانیوە
لە ناو چاوە
فرمێسکاوییەکانیان
ڕەنگی ژیان و ئاسوودەیی بنەخشێنێت
هاوار لە شەرما بێدەنگ بووە
شەرمەزارە
هەشتا لە گەرووی پڕ ئازاری ژنان
گرمەی ئەکات و
جگە لە خۆی
کەس گوێ لە ناخە داڕماوەکەی ژنان ناگرێت و
ژیان و ئاسمانیش وەك هەمیشە
بێ هەستانە
چێژی لە دەستدرێژی و ئازار و ناڵەی
مێینەکانی سەر زەوی دەبینی !
تاوان…تاوان
بەو هەموو زەبروزەنگی و سادییەتەی خۆی
تاوان
ڕووی خۆی ڕەش کرد بوو کاتێ
گوێی لە قریشکەی ژنێکی چەرمەسەر بوو
کە بە قامچی شەرەف
ژیانیان کردبوو بە جەهەنەم
پێکەنینیش
ڕووی خۆی لە شەرما داپۆشیبوو
کاتێ بینی
کچۆڵەیەکی هەرزەکار
بە تاوانی خۆشەویستی
باوەشی بە مێشکە پژاوەکەیدا کردبوو!!!

شەش بروسکه چیـــرۆک.. هەـــدی

گ□□ا□ی

يئيج□

ه□رچى يئاڵتون و كەلوپەلى ماڵەوەيان بو لە پێناو گەيشتنى كوڕەكەيان بە هەندەران فرۆشتيان! يئ□وەى كۆيان كردبۆوە بڕێك پارە بو. لێرەوە كوڕەكەيان بە پير مەرگەوە بەڕێكرد لە دەرياى يئيجەدا بو بە خۆراكى نەهەنگ و ماسى…!!

قەرز

بەرلەوەى بچێتە هەندەران هەمو رۆژێ لە دوكانى دراوسێكەياندا پاكەتێكى بە قەرز دەبرد! كاتێك گەيشتە هەندەران بە ماوەيەكى كەم ب□ يئ□تۆمبێلێكى دوا مۆدێل گەڕايەوە .. لە پياسەكانيدا بە بەردەم دوكانى هاوسێكەياندا تێدەپەڕى زۆر بە خێرايى لێى دەخوڕى ب□يئ□وەى نەيناسنەوە ك□ يئ□و كوڕە قەرزارەكەيە!

‌ نهێنى

يەكەمجارى بو پێى نابوە زانكۆ كە هاتە حەوشەكە بە شەرمەوە تەماشايەكى يئ□ملاو يئ□ولاى دەكرد! بە سيمايەكى شێواوەوە دەردەكەوت. پاش چەند ڕۆژو مانگێك لە خوێندندا دەركەوت لە دنياى سۆزداريدا گورگەو لە پێستى مەڕدايە!.

ژيان

يئ□و بە بەردەوامى گلەيى لە ژيانى خۆى دەكا. بێزارى حەوسەڵەى لا نەهێشتبو ، رۆژانە لەگەڵ بونى خۆيدا لە ديالۆگدايە .بۆ وايە ب□ يئاسانى خۆم تەسليمى يئەو بەقەدەربونە بكەم؟ با كۆڵنەدەم ململانێى ژيان بكەم.
چەند سەيرە مادام ژيان بونى هەيە كەواتە بەربەرەكانێ لەو ژينەدا شتێكى دابڕاو نيە!!

هاوڕێ

ب□يئ□وەى راستگۆ بێت بە خۆشەويستي□ يئ□ب□دي□ك□ى يئەو هەمو رۆژێ بە بەردەوامى سەردانى هاوڕێكانى دەكرد لە كتێبخانەكەدا. بە درێژايى يئەوكاتانەى پێويست بو سەردانى دەكردن لە دواجاردا راستگۆترين و خۆشەويسترين هاوڕێ كە هۆگرى بو كتێب بو…!!

سوتان

ئەڤینی ڕۆمانسیانەی پەپولە بۆ چرا بە چرکەساتی مەرگ دەستپێدەکا ،چونکە لە چرکەساتی یەکەم ژوانگە گیانی بەگەردو جەستە ناسکەکەی دەسوتێت!! بۆیە بە هەمیشە پێناسەی ڕۆشنایی بۆ پەپولەکان سوتانە!!

سەوبعە.. پشکۆ ناکام

((دیکتاتۆریەتی ئایینی زۆر لە دیکتاتۆریەت و ئیرهابی عەسکەری مەترسیدار ترە..))

“ئەدۆنیس”

......وا بزانم ئیتر پێویست ناکا کەس بەهانەیەک بهێنێتەوە بۆ ئارایشت کردنی “ئیسلام” بەوەی ئایینی ئاشتی و یەکتر قبوڵکردنە ، ئەم قسەیە کورد ووتەنی یەک فلسی قەڵب ناهێنێ و ئەم ڕاستیەش هیچ کام لە دواکەووتوانی ئایینەکە لێی بە بەری نیە و “حاشا حازر”ی شمولی ناکا…

” ئیخوان ، داعش ، سەلەفی ، قاعیدە ” وەک یەکن لە جێبەجێ کردنی ئەوەی خۆیان ناویان ناوە ” جیهاد ” بەرامبەر بەوانەی وەک ئەوان بیر ناکەنەوە چونکە یەک سەرچاوەیان هەیە بۆ جیهادەکەیان کە ئەویش ” شەریعەت” و کتێبە پیرۆزەکەیانە..!!! هەممو جیهادەکەش کوشتنی ئەو کەسانەیە کە نەک هەر ئایینەکەیان ڕەت ئەکاتەوە بەڵکو ڕەخنە گرتنیش تاوانە و پێیجی زەربەیان بۆ ووتەکانی پێغەمبەرەکەیان و هەڵەش کردن لەوانەی قاچ خوار دائەنێن یان جورئەت بکەن بەرامبەر ئیسلام بکەن ڕازاوەتەوە….

گەنجەکی خێر نەدیو تەنیا لەبەر ئەوەی ڕەنگە بەجۆرێک قسەی کرد بێ کە هاوڕێ ئیسلامییەکەی وای لێک یاوەتەوە کە ئەچێتە قاڵبی “کفر” و دژایەتی کردنی خوا و پێغەمبەر و ئیسلام و .. هتد ، بڕیارە ئەزەلییەکەی قوڵییش جێ بە جێ ئەکا ، زۆر بە ئاسانی و زۆریش بە منەتانە ..!! ئەم تیرۆر و ئیرهابە هیچ پاساوێک هەڵناگرێ و هیچ

پۆزشێک ناچێتە گیرفانی هەچ کەسێ کە ئەقڵی بە دونیا بشکێ ، ناکرێ بووترێ ئەم کارە دژە ئینسانیە هیچ باک گراوندێکی ئایینی لە پشتەوە نیە ، خۆی لە پەیجەکەی خۆیـــا ئەڵێ: هەچ کەســـێ دژی پێغەمەرەکەم بێ تـا قیـامەت وازی لێ نـاهێنم..ئەم قسـەیە گۆرابـی گەعـدە و سـەیران نیە ، بەڵکـو زادەی شەریعەتـی ئیسلامە ، خۆ گەر بووترێ ئەم تیرۆرە دژی ئاشتی خوازیی ئیسلامە ، ئەمە جێ ی پێکەنینە ، کەســێک بە بنەمـــایەکی ئیسلامـــی پەروەردە کـــرابێ ئەونەی لێ تێگەیشتوە وەک “جیهاد” ئەبێ هەرکەسێ قسەیەکی خواری کرد ئەم ئەبێ لەناوی بەرێ گەر هاوڕێ ی خۆشی بێ !

دیکتاتۆرییەتی عەسکەری ڕەنگە دژی یان لەگەڵیا نەبی ناتکوژێ تا ئەو کـاتەی بە کـــردوە دژی دەســەڵاتەکەی ئەبـــی، بەڵـــام لە دیکتاتۆرییەتی ئایینا لەگەڵ نەبوون و بێ لایەنی نیە و یۆخ ، یان ئەوەتا ئیسلامت قبوڵە وەک خۆی یان لە بەرەی مورتەد و مونافیقەکانی و بەو سزایە ئەگەی کە سەرچاوەکەی شەریعەتە جگە لەو دەیان ئایەت و حەدیسا نەی تەبەنی ئەو سزایە ئەکەن…

جا نەهامەتییەکە ئەوەیە ئەمانە بەم بیرکردنەوەیە بێنە سەرحوکم ئەبێ چیمان پێ بکەن ؟ ئەو کاتە دەیان سزا و پەڕەگرافی جیهادی چاوڕێمانە ، سزای : نوێژ نەکردن ، ژنی سفوور ، ئاهەنگی سەری ساڵ ، گۆرانی ووتن و خواردنەوە ، ڕۆژوو نەگرتن ، ڕەخنە گرتن لە ئایین و پێغەمەرەکەی و ووتنەوەی “ئەی ڕەقیـب ” و سـەدان تـاوانی تـر.. ڕەنگە هەمووشمان بە زۆر و وەک “زی الموحد”ی ووڵات شەرواڵی “س□□وبع” یمان پێ لەبەر کەن..

بیرەوەرییەکـــانی فەقێیەکـــی گومڕا.. 67 .. شەماڵ بارەوانی

بەشی(٦٧)

یەعنی مەلا سەیری فیلمی خیلاعی ناکەن؟

لە بەشـی پێشـوودا گـوتم هێنـدە تونـدڕۆبووم، تەنـانەت پەیکەری

کەلەشێریشم شکاند و گوتم شیرک و کفر و بت پەرستییە!
نەک هەر ئەوە، بیرمە سەتەلایتێکمان هەبوو، گوتم سەتەلایتیش بێ شەرعی و بێ دینی و گوناحە، ڕێک فرۆشتم.

زاواکەمان(ن…)ڕۆحی شاد، زۆر شۆخی لەگەڵ دەکردم و تا بڵێیت منی خۆش دەویست.
بیرمە ئەوڕۆژەی گوتم سەتەلایت دەفرۆشم. تازە فەقێ بووم و لە لوتکەی توندڕۆییدا بووم.

جا کە گوتم: سەتەلایت بێ دینی و شتێکی بێ شەرعی و پیلانی جولەکەیه، گوتی: یەعنی مەلا سەیری فیلمی خیلاعی ناکەن؟
کەوای گوت: ڕێک دەهری بووم. هەڵبەت ئەو بۆ شۆخی وای دەگوت و دەویست دەمارم بگرێت و تووڕەم بکات.
هەمووجار بۆ شۆخی، قسەی بە مەلا و فەقێ و شت دەگوت و بە شتێکی لەو جۆره تووڕەی دەکردم.
سەتەلایتەکەیش هەر ئەو کڕییەوە.
گوتم: بەلاش بۆخۆت ب□ب□. گوتی: نەخێر، نامەوێ. شتە پارەیەکی دا و بردی.

کە دەڕۆیشتمە ماڵیان لەکاتی فەقێیاتی، دەیگوت: دیسان مەلای بەڵا هات و لێناگەڕێ لۆخۆمان سەیری گۆرانی و شت بکەین. کە وای دەگوت، من تووڕە دەبووم و هەمووان دەیاندا قاقا.

شتێکی تر هەبوو، ئەو زاوایەمان زۆر جەوی پێ دەگرتم.
دەیگوت: کورە دەبڕۆ، یەعنی مەلا و فەقێ نەزەری ژن و کچان ناکەن؟

ئەدی ئەو پێغەمب□ر□(ناوی پەیامبەرێکی دەهێنا) لۆ پیاوەکانی دەناردنە شەڕ و جیهاد تا بکوژرێن و ژنەکانیان لەخۆی مار□ ب□□□ت؟
ئەو پەیامبەرە کامە ژنی جوان بایه، دڵی دەچوویێ و مێردەکەی دەناردە جەنگ و جیهاد و فەقیرەی بە کوشتن دەدا و دواتر ڕێک ژنەکەی لەخۆی مار□ دەبڕی.

کە وای دەگوت، وای باوکەڕۆ، کە قەڵس دەبووم. زاوامان نەبوایە و تەمەنێکی نەبوایە، ڕێک خۆم ل□ نێو چاوی دەدا.

زاواکەمان وەنەبێت بێ دین وشت بێت، بەڵام کەسێکی ناخپاک و سادەبوو و وەک من و ئەو ئیسلامییانە ئایینداری بە توندڕۆیی نەگرتبوو.
هەر سەبارەت بەو سەتەلایت و شتە، بەسەرهاتێکی تر هەیە، هەر لەم

بەشە بۆتان لێی دەدوێم.
زۆر بەر لەو ڕێکەوتەی ئێمە سەتەلایت بکڕین، مەبەستم ساڵانی زۆر زووتر و بەرتر، تازە سەتەلایت هاتبوو و خەڵکی تاک و تەرا هەیان بوو.
دەیانگوتیش لە سەتەلاییت فیلمی خیلاعی دێتە سەر.
من نەمدەزانی خیلاعی یانی چی!
دواتر زانیم مەبەستیان فیلمی(پۆڕن)ە.
پیاوێک هەبوو لە دێیەکەمان، کە تووڕەدەبوو، کفری زۆر گەورەی دەکرد.
ئەوە پیاوەکان و خەڵک باسیان دەکرد.
پیاوەکە، کاری کشتوکاڵی و دەغڵودان و شتی دەکرد.
هاوڕێیەکم هەبوو، منداڵ بوو و لە تەمەنی خۆم بوو، دەیگوت: کە باران نابارێت، یان (کیسەلە) لە گەنم دەدات، یان ئەوساڵە مشک زۆر بێت و مشکەکان گەنم وێران بکەن، ئەو پیاوە کفری زۆر دەکات.
دەیگوت: دەڵێن کە لەوەهاشتێک تووڕ□ بێت، دەڵێتەکوڕەکەی: ئا… لە داخی خوای گەورە، سەتەلایتەکە بخەرەسەر مەجموعەی هۆتبێرت(ئۆروپا) و فیلمی خیلاعی.

هەر سەبارەت بەو سەتەلایتە، بیرمە ڕۆژێک سەتەلایتەکەمان تێک چووبوو. پیاوێک، کاکە(ع…)م بانگ کرد تا بێت و چاکی کاتەوە.
مەسەلەی ئەو لەمپە و شتەی سەتەلایتەکە بوو.
پیاوێکی بە تەمەن لەوێ بوو، (لە ماڵی خۆمان) پیاوەکە گوتی: بۆی چاکەوە و بۆیشی بخەرە سەر سێکس! کەوای گوت، شۆک بووم!
کە ئەوباسەم بۆ هاوڕێیەکم گێڕایەوە، هاوڕێیەکەم گوتی: وا سەیری ئەو پیاوە مەکە دێتە مزگەوت و خۆی وەک ڕۆحانی و شت پیشان دەدات، وانییە، زۆر دووڕوو و خوێڕییه، من زانیاری تەواوم لەسەری هەیه و لە ماڵەوە بەردەوام سەیری فیلمی خیلاعی دەکات.
لەوساتەوە من ڕوانگەیەکی خراپم سەبارەت بە سەتەلاییت لا دروست بوو.
مامۆستایەکمان هەبوو لەسەرەتایی. پۆلی(پێنجی سەرەتایی) بووم کە ئەو هاتە دێیەکەمان، ئەو مامۆستایه دواتر بە تۆمەتی(ئیسلامی ڕادیکاڵ) و شت، چەندساڵێک دەستگیرکرا.
دوای ئەوەی خۆی گواستەوە بۆ دەڤەرێکی تر و دێیەکی تر(دەمێکی کورت بەرلەوەی بگیرێت) ڕۆژێک گوتی: وەرە سەردانیم، منیش سەردانیم کرد.
لەو دێیەی ئەو بۆی چووبوو، ئێوارەکە پیاسەیەکمان کرد. گوتی شەماڵ سەیرکە، ئەوماڵە دەبینیت؟
ئەوە ماڵی مەلایه و مەلا سەتەلاییتی داناوە!
من و ئەو مامۆستایە پێمان تاوان و شتێکی زۆر سەیربوو مەلابیت و

شیبـــوونەوە.. عەبـــدولڕەحمان فەرهادی

هەر دەڵێی ئەوێ ڕۆژێ بوو
خۆم و پێڵاوی لاستیکی پینەکراوم
ڕۆژم تا تاقی هێواره
لە سەرەنوێڵك و گوفەکان بەسەر دەبرد.
هەر دەڵێی ئەوێ ڕۆژێ بوو
خۆم و دەستەیێ منداڵ□ی چەتوونی
منارەی چۆلی
شلپوهۆڕ بەنێو زەلکاوی
قامیشەڵانان غارغارێمانبوو
قەلۆغانمان دەخوارد و
دەهاتین کونە مێرووستانمان کوێر دەکردەوە
شانە زەرگەتەمان ئاگر دەدا
داروچکەمان لە کلکی تەیارۆکان دەخست و
دەوبەست و دەوبەست دوایان دەکەوتین
هەتا دەگەیشتینە سەر گەراکانیان.
هێوارانیش وەك سمۆرە
بە قەدی درەختەکاندا هەڵدەگەڕاين
ساقەتە سۆرەی
سەر تازە جوقاو لە هێلکانمان
لە سەری سەرەوەی دار سەرووەکانەوە
بۆ یەکتری هەڵدەدا خوار.
داردوولکەکانمان
لە پەنجەوانە لاستیکەکانی
سیستەر سەبیحەی دراوسێمان
دروست دەکرد

ڕۆژانە پاساری و سوێسکە و تفتیلك و
ڕەنگاڵە و مێلیچک و تیترواسك و قومری و کۆترەشینکەمان
زۆر بێڕەحمانە جووکە و گمەبێ دەکرد.
وای خوایە گیان چ شێت و هار و دەبەنگ بووین!..
هەر دەڵێی ئەوێ ڕۆژێ بوو
مەلا عوسمانی برا گەورەم
لە بەڕەڵایی دەیگرتینەوە و
دەیبردینە لای ناسیح حەلاق و
سەروپێتەلاکی وەکو کودوو
لێ لووس دەکردین.
کە هەراش بووین
سۆز و گریە و هەڵقرچانمان بۆ ڕابردوو
کێوێ خەمی خستینە کۆڵ
وەی لێلۆ.. وەی لێلۆ.. وەی لێلۆ
خەممان کرد بە
پیت و وشە.. ڕستە و کتێب
سۆز و گریە و هەڵقرچانمان
بۆ ساڵانی تەمەنی زوو
گۆچانیشی خستینە مست،
ئێستاکێ.. من
چاوەڕێی ڕۆژانی ترم
لەدوای هەڵفڕینی ڕووحم،
لەدوای تەسلیم بوونی جەستە بە وێرانەخاکی ئەوێ
کوڕەکەم دێ..
ئەنگوستیلە پڕ لە نقێمەکەی دەستی چەپم
گشت پاندانە پارکەر و شیفەرەکانم
جانتا چەرمە پڕ لە نامە کۆنەکانم
بێنباخە نارنجی و مارۆنییەکەم
قاتە ئوتووکراوەکانم
چاویلکەکانی خوێندنەوەم.. ئایفۆنەکەم
میدالیا و کلیلەکانم
سەعاتە زنجیرەدارە سێ قورمیشییەکەی مێچۆکم
سیدییە پڕ لە گۆرانییەکانی ناو قەمەرەکەم
ڕادیۆ گرۆندیکە دیجیتاڵەکەی کە
مێجیدی هاوڕێم بەدیاری پێشکێشی کردبووم
لاپتۆپێکەم.. کە پڕە لە نهێنیی پیرەمێردانە
پڕاوپڕە لە چاتی هەڵگیراو

لەگەڵ ئەم نێر، ئەو مێ
تژی لە وێنەی دەگمەن و بیرەوەری،
لە بەردەم باخی شار
بە بەرچاوی خانەنشینانی هاوڕێم
لەسەر عەرەبانەیەکی شەقوشلۆق
مەزاد دەکا.
ئەرشیفی وێنە زەوەندەکانم
کە لێوانلێون لە ژیانامەی
ئیسماعیل گەیلانی و
مەهدی خۆشناو و
پیرباڵ مەحموود و
دوکتۆر مارف خەزنەدار و
ئەنوەر مەسیفی و
کەریم شارەزا و
جەوهەر غەمگین،…
لەو گۆڕەپانە ڕادەخا
کە هەر هەمووی بۆ ماوەی دە دەقیقەیێ
دەبن بە ئاردی ناو دڕك،
دەبنە تۆزی دەم ڕەشەبا.

■□هەولێر ٢٠١٦■□

گرنگییەکانی هاوڕێیەتی بۆ منداڵان.. رەزا شوان

هاوڕێیەتی بریتییە لە پەیوەندیی ئارەزوومەندانە لە نێوان دوو کەس یا زیاتردا، لەسەر بنەمای رێز و خۆشەویسی و دڵسۆزی. بە زۆریش لە نێوان ئەو کەسانەی کە هەمان گرنگیدان و هەستیان هەیە. هاوڕێیەتی بەشێکی گرنگە لە ژیانمان، ناتوانین بەبێ هاوڕێ هەڵبکەین. چونکە لە هاوڕێتییەوە زۆر وانە و پەند فێردەبین وەردەگرین. بە دێژایی ژیانمان کەسانێکی زۆر دەناسیت و دەبین بە ئاشناو و بە ناسیاوی یەکتری. بەڵام تەنیا

هەندێکیان بە هەمیشە لەگەڵماندا دەمێننەوە. ئەوانەش هاوڕێ دڵسۆز و راستییەکانمانن. کە لە شێنەیی و تەنگانەدا، لە خۆشی و ناخۆشیدا، لە شایی و شینیدا، لەگەڵمانن و بەسەرماندەکەنەوە و پشتمان بەرنادەن. ئەم هاوڕێ دڵسۆزانەشمان گرنگترین سەروەت و سامانن. دەتوانین متمانەیان پێبکەین. بەختەوەریش ئەو کەسانەن کە هاوڕێی دڵسۆز و بە ئەمەک و متمانەپێکراویان هەیە.

بیرمەندی یۆنانی (ئەرستۆ) دەڵێت:"گەر دەربارەی هاوڕێیەتی لە من دەپرسیت، ئەوەیە کە گیانێکە و لە دوو جەستەدایە".

بیرمەندی کوردیشمان (پیرەمێرد) دەڵێت:

هەزار دەست بە هەشتاکو کەمە
تەنها دوژمنێ زۆر زۆر ستەمە

(شکسپیر) یش دەڵێت:"هاوڕێکانم هەزار بوون.. بەڵام راستگۆ بوون".

(دیل گارنگی) یش دەڵێت:"تا دەتوانیت هاوڕێیانی دڵسۆز پەیدا بکە، چونکە تا هاوڕێت زیاتربێت.. لە ژیاندا سەرکەوتووتر دەبیت".

هاوڕێیەتی راستەقینە، پیرۆزترین و جوانترین و پاکترین و بەرزترین پەیوەندیی کۆمەڵایەتییە لە نێوان مرۆڤدا. هاوڕێیەتی راستەقینە رووەکێکە بە دڵسۆزی و بە خۆشەویستی و بە هاوسۆزی و نیازپاکی ئاودەدرێت و لەسەر خۆ دەڕوێت و باڵا دەکات.

توێژەرەکان بە لێکۆڵینەوە، گەیشتوون بەو ئەنجامەی، کە هاوڕێیەتی لە ژیانماندا، ئەگەری تووشبوونی دەزگاکانی بەرگری و نەخۆشییەکانی دڵ کەمتر دەکاتەوە. پەیوەندیی هاوڕێیەتی، بە هەموو قۆناغەکانی ژیانی مرۆڤ پێویست و گرنگە. تەنانەت بە منداڵانی ساواش، کە پێکەوە یاری دەکەن و هەست بە هاوڕێیەتی دەکەن.

پاڵنەر بە پەیوەندیی هاوڕێیەتی، لە زۆربەی منداڵاندا زگماکییە. بە زۆریش لە رێی پێکەوە یاریکردن دروست دەبێت. هاوڕێیەتی لەلای منداڵان خەونێکی جوانە، پەیوەندییەکی ساکار و پاک و گونجاو و راستە. هیچ بەرژەوەندییەک لەخۆناگرێت. بەڵام لە رووی تەندروستی جەستەیی و دەروونی و سۆزداری و کۆمەڵایەتی و پەروەردەییەوە، کاریگەرییەکی گەورەی لەسەر ژیانی منداڵان هەیە و دەبێت.

منداڵان هەیە بە سروشتی کراوەن و کۆمەڵایەتین و حەز بە تێکەڵبوون دەکەن. بە ئاسانی دەتوانن پەیوەندیی هاوڕێیەتی

دروست بکەن. بەڵام هەندێ لە منداڵان، پەیوەندیی هاوڕێیەتی بە بەرەنگاربوونەوەیەکی گەورە دەزانن و ناتوانن هاوڕێیەتی پێکبهێنن. هۆیەکی ئەم ترس و کێشەیەش بۆ دایکان و باوکان دەگەڕێتەوە.

پەیوەندیی هاوڕێیەتی لە قۆناغی منداڵیدا، کارێکی گرنگ و تەندروستە. چونکە پێکهێنانی هاوڕێیەتی، لەوە زیاترە تەنیا پێکەوە چێژ و خۆشی لە یاری وەربگرن.

لێکۆڵینەوەکان ئەوەیان سەلماندووە، کە منداڵانی گۆشەگیر، کە هاوڕێیان نییە، هەمیشە هەست بە کەم متمانە بەخۆبوون دەکەن. سەرەڕای ئەوەی کە لە داهاتوودا تووشی ئەقڵی و سەزداری و خەمۆکی دەبن.

(پۆل سوارتز) دەڵێت:"زیاتر لە نیوەی ئەو منداڵانەی، کە بۆ پزیشکی دەروونی دەنێرن، بۆ چارەسەری کێشەی ڕەفتاری سەزداری. لەوانەن کە هیچ هاوڕێیەکیان نییە یا بە زەحمەت دەتوانن تێکەڵی منداڵانی هاوتەمەنیان ببن"

پەیوەندیی هاوڕێیەتی، گرنگییەکی زۆری بۆ منداڵان هەیە، یارمەتیان دەدات بۆ ئەوەی لە داهاتوودا، توانای پێکهێنانی پەیوەندی و پێکەوەهەڵکردنیان ببێت.

زانایانی دەروونناسی و پسپۆڕانی پەروەردە لە بارەی پەیوەندیی هاوڕێیەتی نێوان منداڵان، هاوڕان و جەخت لەسەر گرنگی هاوڕێیەتی بۆ منداڵان دەکەنەوە و بە پێویستییەکی بایۆلۆژی و سایکۆلۆژیی منداڵانی دەزانن.

لە دیدی منداڵانەوە، هاوڕێ کەسێکی نزیکە لە دەروونیانەوە. دەکرێت پێکەوە بسازێن و یاری بکەن و گفتوگۆ بکەن و ڕێز لە ڕا و بۆچوونی یەکتری بگرن.

گرنگی و سوودەکانی هاوڕێیەتی بۆ منداڵان:

هاوڕێیەتی زۆر گرنگە بۆ منداڵان و سوودی ئەرێنی زۆری بۆیان هەیە. بە کورتی و بە چڕی باس لە بەشێک لە گرنگییەکانی پەیوەندیی هاوڕێیەتی نێوان منداڵان دەکەین:

١ـ هاوڕێیەتی یارمەتیی گەشەکردنی دەروونی و جووڵەیی و کۆمەڵایەتیی منداڵ دەدات.

٢ـ هاوڕێیەتی یارمەتیی منداڵ دەدات، بۆ ئەوەی کەسایەتییەکی بەهێز و دروست و هاوسەنگ و دادپەروەر و یەکسانخواز و گەشبین و هیواخواز و خاکی و متمانەبەخۆ و ئیرادە بەهێز بێت لە ژیانیدا. بتوانێت بەسەر شەرمکردن و ترس و دڵەڕاوکی و هەر کێشەیەک بێتە ڕێی، ژیرانە زاڵببێت بە سەریاندا.

٣ـ هاوڕێیەتی منداڵ لە نەخۆشییە ئەرگانییەکان و لە گۆشەگیری دوور دەخاتەوە. گۆشەگیریش مەترسیدارە. چونکە منداڵ لاواز و بێ متمانە دەکات و هەست بە تەنیایی و دڵتەنگی و خەمۆکی و ترس و تووڕەیی و دڵەڕاوکی و نائاسوودەیی دەکات.
٤ـ هاوڕێیەتی یارمەتیی منداڵ دەدات، بۆ دروستکردنی پەیوەندیی کۆمەڵایەتی. هەر منداڵێک هاوڕێی هەبێت، دەتوانێت تێکەڵ بە کۆمەڵگا ببێت و لەگەڵ کەسانی تردا هەڵبکات و رۆڵ و کارلێکردنی لە هاوڕێکانی هەبێت.
٥ـ هاوڕێیەتی هەستی دڵنیایی بە منداڵ دەبەخشێت. منداڵ لە دەرەوەی ژینگەی خێزانیدا، هەست بە ترس و دڵەڕاوکێ دەکات. بەڵام لە ژینگەی قوتابخانەدا، کە پەیوەندیی هاوڕێیەتی بنیات دەنێت، هەست بە دڵنیایی و ئاسوودەیی دەکات، چونکە وا هەست دەکات، کەسانێک هەن دەیپارێزن و بەرگریی لێدەکەن لە دژی هەر شتێک کە لێی بترسێت.
٦ـ منداڵ لە رێی پەیوەندیی هاوڕێیەتییەوە، فێری بەهای یارمەتیدان و هاوکاری و هەماهەنگی و هەرەوەزی و کاری خێرخوازی و پیاوەتی دەبێت.
٧ـ هاوڕێیەتی، یارمەتیی منداڵ دەدات بۆ زاڵبوون بەسەر کێشەکانی قسەکردن، ئەگەر هەبێت. زانستیی زمانەوانی بەدەست دەهێنێت.
٨ـ هاوڕێیەتی دروست و بتەو، تەندروستی و هاوسەنگیی دەروونی و شادی و چالاکی بە منداڵ دەبەخشێت، هەستکردنی منداڵ بە خۆشەویستی و دلۆڤانی و گرنگیپێدانی لەلایەن کەسانێکی دڵسۆزی دەوروبەرییەوە، دەبێتە هۆی ئەوەی کەسایەتییەکی دەروون گەشبین و هزر و بیرکردنەوەی ئەرێنی لێبێتە ئاراوە. هەست بەوە دەکات، بە هەندی دەزانن و پێگە و سەنگ و رۆڵی لە لایان هەیە.

٩ـ هاوڕێیەتی منداڵ لە خۆپەرستی و نەرگزی و خۆبەزیاترزانین رزگار دەکات. فێری لێبووردن و ئاشتەوایی و پێکەوەهەڵکردنی، لەگەڵ کەسانی تر دەکات.
١٠ـ هاوڕێیەتی وا لە منداڵ دەکات، کە کەمتر ئامێرە ئەلیکترۆنییەکان بەکاربهێنن.
١١ـ منداڵ لە رێی پەیوەندیی هاوڕێیەتییەوە، زیاتر قسە و باس دەکات و گوزارشت لە خۆی لە خەون و لە هیواکانی دەکات. بەمەش ئاسۆی خەیاڵی فراوانتر دەبێت.
١٢ـ هاوڕێیەتی یارمەتیی منداڵ دەدات بە کراونەوە و بە

رزگاربـوونی و لە شەرمی کۆمـەڵایـەتی. بـۆ دەرخسـتـنـی بەهـرە و وزەی پەنـگخـواردووی دەروونی.

١٣ـ لە رێی هـاوڕێیـەتییەوە، لـێهـاتـوویی و شارەزایی تـوانای سەرکـردایەتـیکـردن و رابـەری لە لای منـداڵ گەشـەدەکـات.

١٤ـ هـاوڕێیـەتی ئـەو دەرفـەتە بـۆ منـداڵ دەرەخسـێنـێـت، بە تایبـەتیـش بۆ منـداڵانی کوردمان لە هەنـدەراندا، کە شارەزای ژینگە و کولتـوورە جیـاوازەکان بن، لە هەمـان کاتیـشدا کولتـووری کوردیمـان بە هـاوڕێکانیـان لە نەتـەوە جیـاوزەکان، ئاشـنا بکەن.

١٥ـ پەیوەندیی هاوڕێیەتی یارمەتیی منداڵ دەدات، بۆ باشترکردنی بارودۆخی لە رووی تەندروستیی بایـۆلـۆژییـەوە. ئەوەش لە رێـگەی یاریکـردن و پـراکتیزەکردنی چـالاکییە بە کۆمـەڵیـیەکانـیان لەگـەڵ هـاوڕێکانـیـدا. رێـکەوتـنیـان لەسـەر پـلانی خـوێـندنیـان، هـاوبەشیکـردنیان لە کـێبـڕکـێی ئەرێـنیـدا بە رۆحـێکی وەرزشـیـیەوە.

١٦ـ هـاوڕێیـەتی یـارمەتیی منـداڵ دەدات بۆ تێکەڵبـوون بە کۆمەڵگاکەی لە قوتابخانەدا.

١٧ـ هـاوڕێیەتی، پـەرە بە چەمکی سەربەخـۆیی منـداڵ دەدات، لە جیهـانێکی تایبەتی خـوێـدا، کە لەو منـداڵانە پێکهـاتـووە کە خـۆی هـەڵـیانی بـژاردوون.

١٨ـ منـداڵ لە رێی هـاوڕێیـەتـیـیەوە، شـارەزایی لە چـۆنـیـ□تی مـامـەڵـەکـردن لەگـەڵ کەسـایەتییە جیـاوازەکان دەبـێـت.

١٩ـ منـداڵ شانازی بەوەوە دەکات کە هـاوڕێی باش و دڵسۆزی هەیە، خۆشیانی دەوێن و ئەوانیش ئەمیان خۆشدەوێـت. لە کاتی تەنگانە و کێـشەکانیـدا، هـاوڕێـکانی دەبـن بە فـریـادڕەسی و لەگەڵـیـدان دەبـن و بەرگـریی لێـدەکەن. هەستکـردنی منـداڵ بـەوەی کە تەنیـا نیـیە، ئازایـەتی و هـێز و بـوێـری و دڵخـۆشیی پـێـدەبەخـشـێـت.

٢٠ـ لە سایـەی پەیـوەنـدیی هاوڕێیەتیـیـدا، منـداڵ هـەوڵی پـێشکەوتـن دەدات. هـەوڵی ئەوەش دەدات لە کێـشەگەلـێک رزگاری بێـت، وەک: تەنیایی و دڵەڕاوکێ و دابـڕان و لە دایک و باوکی و لە قوتابخانەکەی. راز و نیازە پاکەکانی بۆ هاوڕێکان باس دەکات.

٢١ـ هاوڕێیەتی راستەقـینە لە نێوان کچـان و کوڕاندا، لە هەستی جیاوازی رەگەزی و کوڕـسالاری دووریـان دەخـاتـەوە. لـەم رووەوە قـوتـابخـانە تـێکەڵاوە بنـەڕەتییەکـان رۆڵـێکی گـرنـگـیان هـەیە، بـۆ هـەرەسهـێـنان بە جیـاوزی رەگـەزی.

دایـکان و باوکـانێکی زۆر، رێگـری لە منـداڵەکـانیـان دەکەن، بۆ ئـەوەی کە پەیـوەنـدیی هـاوڕێیەتی لەگەڵ منـداڵانی تردا دروست بکەن، لە تـرسی ئەوەی نەک تێکەڵی منـداڵانی خراپ و بەدرەفتار و

ناپەسەند ببن و لەوە دەریان بکەن. تا ڕادەیەک ئەم نیگەرانییەی دایکان و باوکان لەجێی خۆیدایە. بەڵام نابێت هێندەش زیادەڕۆیی لە ترسدا بکەن و منداڵەکانیان گۆشەگیربکەن و هەموو شتێکیان لێبکەن بە نەکەیت بقەیە. بەڵکو پێویستە منداڵەکانیان، ئازادیی پێکهێنانی پەیوەندیی هاوڕێیەتییان هەبێت، لەگەڵ ئەو منداڵانەی هاوتەمەنی خۆیانن ببن بە هاوڕێ. ئەرکی پێویستی ئەوەی دایکان و باوکانیشە، کە لە نزیک و دوورەوە، چاودێریی منداڵەکانتان بکەن و ڕێنمایی و ئامۆژگاریی پێویستیان بکەن و ناسنامەی هاوڕێکانیان بزانن. دەشتوانن سوود لەو چیرۆکانە وەربگرن کە بە منداڵان نووسراون و بابەتەکانیان، دەربارەی هاوڕێی دڵسۆزی ڕۆژانی شەنەیی و تەنگانەن. دەشتوانن سەردانی مامۆستاکانیان بکەن و بزانن منداڵەکانتان لە قوتابخانەدا هاوڕێیەتی کێ دەکەن. دەشتوانن لە دەمی منداڵەکانتانەوە، بزانن هاوڕێکانیان کێن و تا چ ڕادەیەک لە گەڵیاندا ئاسوودەن.

ئەرکی ئەوەی دایکان و باوکان لە هاوڕێیەتی منداڵەکانتان:

ئەوەی دایکان و باوکان، چۆن دەتوانن یارمەتیی منداڵەکانتان بدەن، بە ئەوەی لە هەڵبژاردنی هاوڕێی باشدا سەرکەوتووبن. هیوادارم سوود لەم خاڵانە وەربگرن:

١ـ پێویستە ئەوەی دایکان و باوکان لە پەیوەندییەکانی نێوانتان، نموونە و پێشەنگ و سەرمەشقی پەیوەندیی باشبن، کە پڕبێت لە خۆشەویستی و ڕێز و لەیەکتێگەیشتن. ئەمەش هاندەر و پاڵنەرە، بە ئەوەی منداڵەکانتان چاو لەم پەیوەندییە باشانەتان بکەن. بە چاولێکردن لە ئێوە، بتوانن پەیوەندییەکی هاوڕێیەتی دروست دروستبکەن.

٢ـ گرنگە کە ئەوەی دایکان و باوکان، ببن بە هاوڕێی یەکەمی منداڵەکانتان، لەسەر بنەمای خۆشەویستی و ڕێز و سۆزداری و هەستکردن بە ئاسوودەیی دروست ببێت. بە ئەوەی بتوانن ئامۆژگاری و ئاراستەیان بکەن. بە ئەوەی هەست بە خۆسەپاندنی ئێوە بکەن. ئەمەش هانیان دەدات کە بە چارەسەری کێشەکانیان داوای ئامۆژگاریتان لێبکەن و ئێوە بە پشت و پەنا و فریادڕەس بزانن.

٣ـ پێویستە خەسڵەتە بەد و خراپەکانی هاوڕێی خراپیان فێربکەن. کە گرنگە لێیان دووربکەونەوە. هاوڕێی خراپیش لە هەڵوێستەکانیدا دەردەکەوێت. گاڵتە و مووبە بە هاوەڵەکەی دەکات، ئیرەیی بە سەرکەوتن و باڵابوونی دەبات، ڕێز لە تایبەتمەندییەکانی

ناگرێت. هەست بە دڵنیایی و ئاسوودەبوون ناکات کە کاتێک مامەڵەی لەگەڵدا دەکات.

٤ـ کە زانیتان منداڵەکەتان کەم قسەدەکات و باسی هەڵوێستەکانی لەگەڵ هاوڕێکانیدا ناکات. دەتوانن بە میوانداری، بانگی هاوڕێکانی بۆ ماڵەوە بکەن، لە کاتی بۆنەیەکدا، وەک: جەژنی رۆژی لەدایکبوونی. یا بە یاریکردن و خۆشی پێکەوە بانگیان بکەن. بە ناڕاستەوخۆ چاودێریی منداڵەکەتان بکەن. بزانن چۆن هەڵسوکەوت لەگەڵ هاوڕێکانیدا دەکات تا چ رادەیەک هاوبەشییان دەکات؟

٥ـ فێری منداڵەکەتان بکەن کە گرنگە یاریی ئامانجدار لەگەڵ هاوڕێکانیدا بکات. چونکە یارمەتیی دەدەن، بە دەستهێنانی شارەزایی و فێربوونی هونەری دیالۆگ.

٦ـ هانی منداڵەکەتان بدەن، کە بە پێی بەهرە و ئارەزووی خۆی بەشداری لە چالاکییە جیاوازییە بە کۆمەڵەییەکانی قوتابخانەکەی بکات و بەهرە و تواناکانی خۆی دەربخات.

٧ـ کاتێک هەست بەوە دەکەن کە منداڵەکەتان، لە لایەن هاوڕێیەکییەوە لە قوتابخانەکەیدا، ئازاری جەستەیی و دەروونی دەنێشێت و مووبەی لێدەکات. پێویستە بە خێرایی بێنە دەنگ و لەو هاوڕێیەی دووریبخەنەوە. سەردانی قوتابخانەکەی بکەن و لەگەڵ بەڕێوەبەر و مامۆستاکانی قسە بکەن و داوای چاوپێکەوتنی دایک و باوکی ئەو هاوڕێیەی بکەن و بگەنە چارەسەری کێشەکەی.

٨ـ گەر منداڵەکەتان هاوڕێی نەبێت و حەز بە هاوڕێیەتی هیچ منداڵێک نەکات، دەشێت کێشەیەکی دەروونی هەبێت. دەتوانن بیبەن بۆ لای پزیشکی دەروونی و لەوانەیە هۆیەکەیتان بۆ باس بکات و سوود لە رێنماییەکانی وەربگرن.

رەزا شوان

نەرویج: ٢٠٢٣

(*) تا رادەیەک سوود لە چەند سایتێکی ئینگلیزی و نەرویجی و عەرەبی وەرگرتووە.